

แนวทางการสอนภาษาไทยในยุคศตวรรษที่ 21
GUIDELINES FOR THE TEACHING OF THAI LANGUAGE
IN THE 21ST CENTURY

¹ประจักษ์ ประสารฉำ, ²ทองคำ เกษจันทร์ และ ³สอาด ภูนาสรณ์

¹Prachong Prasancham, ²Thongkham Ketchan and ²Saard Poonasron

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹Prachong0001@gmail.com

Received July 12, 2021; Revised October 9, 2021; Accepted November 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในยุคศตวรรษที่ 21 โดยการนำเสนอสมรรถนะที่สำคัญในการเสริมสร้างทักษะ 3R 7C สำหรับผู้เรียน โดยเฉพาะสมรรถนะหลักมาประมวลและจัดหมวดหมู่สมรรถนะสำคัญต่าง ๆ ให้เหลือเพียง 4 สมรรถนะ (Four Cs) มาเป็นฐานในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียน ฝึกปฏิบัติสมรรถนะต่าง ๆ อย่างรอบด้านและสมดุล อันจะเป็นการเตรียมนักเรียน ให้ความพร้อมต่อการเข้าสู่ยุคใหม่ สมรรถนะสำคัญที่ควรนำมาประกอบด้วย 1) การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และการแก้ปัญหา 2) การสื่อสาร 3) การร่วมมือร่วมใจ และ 4) การคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรม สมรรถนะเหล่านี้ ครูภาษาไทยสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาไทยให้สอดคล้องกับสมรรถนะเป้าหมายได้หลากหลายกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการ การคิดและทักษะชีวิต

คำสำคัญ : แนวทาง, การสอนภาษาไทย, ยุคศตวรรษที่ 21

¹อาจารย์, สตรีศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

²อาจารย์, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

³อาจารย์, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Abstract

The objective of this article is to present the concept and approach of the teaching of Thai language in the 21st century to bringing the competencies that are important in enhancing 3R 7C skills for learners. In particular, the core competencies are compiled and categorized into four important competencies (Four Cs) to using competencies for designing students' learning experiences. Thai language instruction based on competency-based learning will enhance students' readiness to face the challenges of a new era. The four core competencies are 1) critical thinking and problem solving, 2) communication, 3) collaboration and 4) creativity and innovation. Thai teachers can design many learning activities that relate to these competencies in order to improve student's cognitive and life skills.

Keywords : Guidelines, The Teaching of Thai Language, The 21st century

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย เทคโนโลยี ตลอดจนการนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจนอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ทักษะที่ต้องฝึกฝนได้แก่ การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ ชนิดต่าง การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่ง

อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การเขียน การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียน สื่อสารรูปแบบต่างๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากการวิจัยเขียนตาม จินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ การฟังการดูและการพูด การฟัง และดูอย่างวิจารณ์ญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆอย่าง เป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ หลักการใช้ภาษาไทย ศักยภาพและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาไทยให้ ถูกต้องเหมาะสมเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆและ อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและ วรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และเพื่อความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มี คุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราว ของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษ ที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

นักศึกษาและครูไม่ควรที่จะมองข้าม หรือมีความคิดเห็นไปในทำนองที่ว่า เรื่อง สมรรถนะหรือทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือมีความจำเป็นในกาลข้างหน้า จึงไม่ต้องรีบเร่งรัดพัฒนาให้เกิดขึ้นในผู้เรียนเร็วมากนัก แท้ที่จริงแล้ว ความเข้าใจดังกล่าวถือว่าคลาดเคลื่อนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเราไม่สามารถปฏิเสธ ได้ว่า สมรรถนะและทักษะ ทั้งการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การร่วมมือ และการสร้าง นวัตกรรม รวมถึงสมรรถนะและทักษะที่สำคัญอื่นๆ ก็ล้วนแต่เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการ อยู่ในสังคมปัจจุบันทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้เรียนไม่ควรได้รับการจัดเตรียม หรือฝึกหัดสมรรถนะหรือ ทักษะที่จะต้องรอโอกาสใช้ในวันข้างหน้า แต่ควรที่จะได้รับโอกาสในการฝึกฝนควบคู่กับการ เรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ณ ขณะปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “วิชาภาษาไทย” ที่มีเนื้อหา สาระ การเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะและทักษะ เหล่านั้นเป็นอย่างมาก แนวคิดการใช้สมรรถนะหรือทักษะเป็นฐาน จึงเป็นหลักสำคัญที่ควร นำมาใช้จัดการหลักสูตรและการสอนภาษาไทยเพื่อให้เกิดความมั่นใจและสร้างหลักประกัน แก่สังคมได้ว่า ผู้เรียนจะเกิดและดำรงสมรรถนะต่าง ๆ ได้อยาวนาน ซึ่งก็จะส่งผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงมุมมองของการสอนภาษาไทยจากเดิมที่เป็นแต่เพียงกิจกรรม การอนุรักษ์ สืบ

ทอดมรดกทางวัฒนธรรม ไปสู่กิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ การขยายขอบเขตความคิด และการสร้างนวัตกรรม อันจะเป็นคุณทั้งต่อตนเองและสังคมในวงกว้าง

ความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาไทย

การเรียนรู้ภาษาไทยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐานเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทั้งยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย สื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ความสำคัญ คุณภาพผู้เรียน สาระสำคัญ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชน

ทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนอง การกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความ ต้องการของท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลา และการ จัดการเรียนรู้เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นหลักสูตรสำหรับการศึกษาใน ระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการ เรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนศรัทธา ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างมีความสุข

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความ เข้าใจความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและ สังคม

2. ความสามารถในการคิด หมายถึง รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หมายถึง ใช้กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมรู้จักปรับตัว

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง การใช้ความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านของการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)

ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนสำหรับการดำรงชีวิตในยุคของการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนดังที่กล่าวแล้วในข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ระบบการศึกษา ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการ

เรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C มีดังนี้ (Partnership for 21st Century Skills-P21, 2007)

3R ประกอบด้วย Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น)

7C ประกอบด้วย Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) แต่เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและมีสมรรถนะที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น สมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association, 2010) ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้ประมวลและจัดหมวดหมู่สมรรถนะสำคัญต่าง ๆ ให้เหลือเพียง 4 สมรรถนะ ซึ่งเรียกว่า “Four Cs” ทำให้สะดวกต่อการจดจำและนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดเป็น เป้าหมายของการเรียนการสอน สำคัญของแต่ละสมรรถนะสามารถกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) หมายถึง การที่บุคคลสามารถให้เหตุผลในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบย่อยของ สิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานสัมพันธ์กันในภาพรวมอย่างไร สามารถที่จะตัดสินใจ พิจารณาและวิเคราะห์ ข้อเสนอ มุมมอง ความคิด หรือประเด็นโน้มน้าวต่าง ๆ โดยประเมินจากประจักษ์หลักฐาน ที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ ยังจะต้องสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ และระบุหรือ ตั้งคำถามที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

2. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง ความสามารถของบุคคลใน การที่จะจัดการความคิด ด้วยการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ แล้วใช้การพูด เขียน (วจนภาษา) และการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง (อวจนภาษา) ในหลากหลายรูปแบบ และได้ในหลายบริบท เพื่อสื่อความคิดเหล่านั้นให้ปรากฏ สามารถที่จะฟังอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจสารหรือ ความหมายที่แท้จริง รวมถึงเข้าใจค่านิยม เจตคติ และเจตนาของผู้พูด ที่ซ่อนแฝงอยู่ในเนื้อหาของ สิ่งที่ ฟังได้ รวมทั้งสามารถสื่อสารได้หลากหลายตามวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร เพื่อให้

ความรู้ เพื่ออธิบาย เพื่อโน้มน้าวหรือชักชวน และสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่าง หลากหลาย เพื่อที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพให้แก่การสื่อสารของตนเอง

3. การร่วมมือร่วมใจ (collaboration) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงให้เห็นความสามารถในการที่ทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยการมีจิตใจที่เปิดกว้าง เป็นผู้รับฟังที่ดี มีจิตที่เคารพความแตกต่างของบุคคลอื่น สามารถที่จะยืดหยุ่นและเต็มใจที่จะประนีประนอม เพื่อที่จะทำให้งานบรรลุตามเป้าหมาย มีความรับผิดชอบและมีค่านิยม ส่วนตัวที่จะอุทิศตน และเสียสละแก่ส่วนร่วม โดยถือว่า ตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มและ ต้องรับผิดชอบ ที่จะทำให้กลุ่มหรือทีมทำภารกิจได้สำเร็จตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ แม้ว่าตนเองอาจจะต้องได้รับความยากลำบากบ้างก็ตาม

4. การคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม (Creativity and innovation) หมายถึง ความสามารถของบุคคล ที่จะสร้างความคิดใหม่ ซึ่งเป็นนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์ต่างๆ ในการแก้ไขหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถที่จะสร้างความคิดใหม่ ๆ ที่มีคุณประโยชน์ ซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไข และประเมินความคิดเดิมที่ได้เคยคิด ขึ้นมา เพื่อพัฒนาให้เป็นความคิดสร้างสรรค์ขั้นสูงสุด มีใจเปิดกว้าง ยอมรับและตอบสนองต่อ มุมมองความคิดอื่นๆ ที่อาจจะแตกต่างไปจากตน นอกจากนี้ ยังจะต้องสามารถทำความเข้าใจกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทจริง รวมถึงข้อจำกัดที่อาจจะ ส่งผลต่อความคิดใหม่ รวมทั้งมองความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสของการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ สิ่งต่างๆ อาจจะต้องใช้เวลายาวนาน และอาจจะต้องเผชิญอุปสรรคหรือความล้มเหลวในบางครั้ง

สมรรถนะข้างต้น เป็นสมรรถนะหลักที่สำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษใหม่ ซึ่งสามารถที่จะกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย มีพันธกิจที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มี “ความเก่ง” ใน 4 ประการ คือ เก่งสื่อสาร เก่งคิด เก่งคน และเก่งชีวิต กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องสามารถใช้ภาษาเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ รู้จักวิธี การคิดอย่างเป็นระบบ คิดด้วยเหตุด้วยผล มีวิจารณญาณและสามารถที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ สามารถอยู่ร่วมและช่วยเหลือสังคม รวมถึงมีความเห็นชอบ ว่าอะไรคือเป้าหมายของชีวิต และการไปสู่เป้าหมายนั้นโดยการรับผิดชอบต่อสังคม และไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555)

เมื่อเป้าหมายของการพัฒนา คือ สมรรถนะและทักษะต่างๆ ช่างต้นชัดเจนแล้ว ครูผู้สอนจึงนำสิ่งเหล่านี้มากำหนดเป็นเป้าหมาย รวมถึงการสร้างเป็นมาตรฐานและจุดประสงค์ การเรียนรู้ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์สำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะต่างๆ ได้อย่างแท้จริง สำหรับแนวทางของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ที่จะพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะในศตวรรษที่ 21

แนวทางใหม่ของการสอนภาษาไทยในยุคศตวรรษที่ 21

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า สมรรถนะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ สามารถประมวลมาได้ประมาณ 4 สมรรถนะ เมื่อนำมาใช้เป็นหลักในการออกแบบหลักสูตรและการสอน ตามแนวคิดการใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competencies based approach) จึงสามารถนำมาใช้เพื่อกำหนดเป้าหมายหลักของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดสมรรถนะเหล่านั้น นอกจากนี้ จากการกำหนดสมรรถนะหรือทักษะเป็นเป้าหมาย อย่างชัดเจนในลักษณะนี้ จะทำให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาที่จะสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการวัดและประเมินผล ได้อีกด้วย ตัวอย่างแนวทางการนำสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 สมรรถนะมาใช้เป็นฐาน ออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2561) ได้ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้ ทั้งในด้านความรู้ และด้านทักษะกระบวนการเฉพาะในวิชาภาษาไทย(หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม หลักการฟัง พูด กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน ฯลฯ) เพื่อพัฒนาสมรรถนะหรือทักษะการสื่อสาร โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้ 1) การลงมือปฏิบัติการพูด ฟัง อ่าน เขียน เพื่อสื่อความหมาย ในหลายหลายรูปแบบ 2) การอภิปรายและการนำเสนอ 3) การแสดงบทบาทสมมติ

2. สาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับโลกและการดำรงชีวิต (วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี โลก สิทธิ หน้าที่พลเมือง การอนุรักษ์ ธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งใช้เนื้อหา มาเป็นส่วนหนึ่งของการฝึก ทักษะทางภาษา) เพื่อพัฒนาสมรรถนะหรือทักษะการคิดวิเคราะห์และ การแก้ปัญหา โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 1.1) จำแนก

ข้อเท็จจริงข้อคิดเห็น 1.2) ระบุวัตถุประสงค์ น้ำเสียงและอคติของผู้เขียน 1.3) เชื่อมโยงและอ้างอิงไปสู่ข้อสรุปอื่น 1.4) ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบการเขียน 1.5) ประเมินหลักฐานข้อสนับสนุนการเขียน 1.6) สร้างข้อสรุปในประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากสิ่งที่อ่าน 2) การสืบสอบ 3) การแก้ปัญหา และ 4) การอภิปราย

3. สารการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการหรือ ธุรกิจ การเงิน การค้า การผลิต การหาทุน การจัดตั้งและดำเนินธุรกิจ ซึ่งใช้เนื้อหาเป็นส่วนหนึ่ง ของการฝึกทักษะทาง ภาษา) เพื่อพัฒนาสมรรถนะหรือทักษะการร่วมมือร่วมใจ โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่) 2) การทำโครงการ 3) การอภิปราย 4) การเรียนรู้ผ่านการให้บริการสังคม (social service learning)

4. สารการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์และประดิษฐ์นวัตกรรม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้ 1) การวิจัยและพัฒนา 2) การประดิษฐ์หรือการสร้างชิ้นงาน 3) การทำโครงการ (รายบุคคลหรือกลุ่ม)

ในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยมีเพียงเฉพาะครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนเพียงฝ่ายเดียวกลายมาเป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาผสมผสานกับการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้การเรียนรู้เกิดความสะดวก และมีได้หลากหลายช่องทาง ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ด้วยการอ่าน การฟัง การดู ด้วยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของอักษรภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว รวมถึงการสร้างสถานการณ์เสมือนจริง (Virtual Situation) รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ และสร้างเครือข่ายให้สามารถติดต่อสื่อสารได้ อย่างไรชอบเขต ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ในยุคใหม่เป็นการเรียนรู้จากเนื้อหาไปสู่ความเข้าใจในระดับที่น่าไปใช้ในสถานการณ์จริง กล่าวคือ เรียนรู้เนื้อหาไปพร้อมๆ กับการใช้ประโยชน์ ในสถานการณ์จริง ผลของการเรียนรู้จึงเป็นในลักษณะของการจำได้ เข้าใจประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินผล และสร้างสรรค์

สำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 วิธีการสอนที่ให้เท่าทันโลกปัจจุบัน ควรจะเชื่อมโยงกับการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น ยิ่งสื่อปัจจุบันหาง่ายมาก ดังนั้นเมื่อสื่อหาง่ายมาก สถานศึกษาก็ควรจะสนับสนุนให้ครูได้ใช้สื่ออย่างสะดวกขึ้น จะทำให้ครูจัดการเรียนรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ครูยุคใหม่ต้องคอยปรับเทคนิคการสอนให้ทันต่อสถานการณ์โลก เปิดรับแนวความรู้สร้างทักษะไป

กับกิจกรรม Workshop โดยส่วนใหญ่การบูรณาการเป็นการบูรณาการเรื่องที่มันใกล้ตัวมากๆ เช่น ข้าว อย่างปัจจุบันนี้หาข้าวหรือหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นค่อนข้างเยอะมาก การที่นำเรื่องใกล้ตัวมาสอนทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีความหมายมากขึ้น เด็กก็จะเกิดความเข้าใจ เด็กจะรู้สึกว่าการเรียนไปแล้วมันคือเรื่องที่ใกล้ตัวมากๆ ดังนั้นเราต้องพยายามศึกษาว่ามีอะไรใหม่ๆ มีเกมส์อะไรใหม่ๆ เกี่ยวกับการศึกษาที่นำมาใช้ในห้องเรียนแล้ว ทำให้เด็กเกิดการอยากเรียน ถ้าคาบแรกเราเริ่มจากการใช้สิ่งอะไรแปลกใหม่เหล่านี้ เด็กก็จะรู้สึกว่าการคาบต่อไปครูจะมีอะไรใหม่ๆ มาเล่น ก็จะทำให้เด็กเกิดความอยากที่จะเรียนรู้ในคาบต่อไป

การใช้ข้าวใช้เหตุผลเป็นสื่อกลางเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะเขาจะเห็นความสำคัญ เพราะบางครั้งเราสอนทบทวนเนื้อหาไป เด็กก็จะคิดว่าเรียนไปท่องจำไปเพื่อสอบอย่างเดียว แต่ถ้าเมื่อไหร่เราหลีกเลี่ยงประเด็นทางสังคม หลีกเลี่ยงประเด็นทางชีวิตประจำวันของเขาขึ้นมา เขาจะเห็นทันทีว่าเรื่องที่เขาศึกษาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเขา ดังนั้นเขาจำเป็นต้องรู้ และเด็กก็จะได้รับข้อมูลที่หลากหลาย แต่หนึ่งอย่างที่เราจะต้องบอกเด็กนักเรียนว่าในเมื่อมันมีข้อมูลที่หลากหลายมากมาย การรู้เท่าทันสื่อ การคัดกรองข้อมูลต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ดังนั้นครูก็ยังคงเป็นคนที่ยังให้คำแนะนำหรือว่าคอยกระตุ้น ซึ่งธรรมชาติของเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน บริบทของสถานศึกษาก็ไม่เหมือนกัน สถานศึกษาอยู่ในเมือง สถานศึกษาอยู่ต่างอำเภอ หรือสถานศึกษาที่อยู่ตะเข็บชายแดน บริบทการจัดการเรียนการสอนก็แตกต่างกันไป ที่สำคัญเราก็คงต้องดูเด็กนักเรียนว่าสามารถรับรู้ข้อมูลได้แบบไหน

การเรียนรู้ในแบบกระบวนทัศน์ใหม่ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานเทคโนโลยี และการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นครูควรเป็นผู้นำที่มีความยืดหยุ่น ร่วมมือ ทำวิจัย รู้สึโสดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนของตนหลายรูปแบบโดยเฉพาะกับผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน จะส่งผลให้การสอนในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพสูงสุด ที่สำคัญมีดังนี้

1. การกระชับหลักสูตร โดยปรับให้สอดคล้องกับการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในสถานการณ์โควิด-19 โดยสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทราบ หลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของไทยในปัจจุบัน เน้นเนื้อหาหนัก ครูจำเป็นต้องใช้เวลาเยอะเพื่อสอนได้ครบถ้วน และไม่เอื้อให้นักเรียนมีส่วนร่วม (Active Learning) เท่าที่ควร และหากยังใช้หลักสูตรเดิมในการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน ครูจะต้องใช้เวลาสอนมากขึ้นเพื่อสอนให้ครบถ้วน การปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งผ่อนคลายตัวชี้วัดเรื่องโครงสร้างเวลาเรียนจะสามารถช่วยลดความกดดัน โดยยังคงคุณภาพ

ขั้นต่ำไว้ได้ การกระชับหลักสูตรนั้นโดยเน้นเนื้อหาจำเป็นตามมาตรฐานของแต่ละช่วงวัย เพื่อให้ครูสามารถนำไปวางแผนการสอนและใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งออกคู่มือหลักสูตรฉบับย่อสำหรับผู้ปกครอง เพื่อสื่อสารให้เข้าใจถึงหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหลักสูตรแกนกลางไทยจัดประเภทตัวชี้วัดแล้ว แต่ต้องเพิ่มความชัดเจนในการสื่อสารแก่ครูและผู้ปกครอง หลักสูตรแกนกลางของไทยกำหนดตัวชี้วัด “ต้องรู้” และ “ควรรู้” ในแต่ละสาระวิชาแล้ว แต่ต้องเพิ่มความชัดเจน โดยระบุเนื้อหาจำเป็นของแต่ละช่วงวัย และเปิดให้ครูมีอิสระในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาส่วนอื่นๆ ตามความเหมาะสม

2. เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ความยืดหยุ่นในการใช้เวลาและการเลือกรูปแบบการเรียนจะทำให้ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลได้ สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ด้วยแบบผสมผสาน (blended learning) โดยแนะนำการกำหนดจำนวนชั่วโมงการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ได้แก่ (1) ชั่วโมงเรียนรู้ผ่านจอสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย (ปัญหาด้านสายตา) และพัฒนาการด้านสังคม (ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น) (2) ชั่วโมงการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้านจากการทำใบงาน ชิ้นงาน ค้นคว้าด้วยตัวเอง และ (3) ชั่วโมงที่ครูและนักเรียนทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งหลักสูตรแกนกลางเปิดให้มีมีความยืดหยุ่นในการกำหนดชั่วโมงเรียน แต่ก็ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างเวลาเรียนที่ค่อนข้างแข็งตัว ดังนั้นหากกระทรวงศึกษาธิการช่วยผ่อนคลายโครงสร้างเวลาเรียนลง และเปิดช่องทางการสื่อสารให้ครูได้สอบถามข้อสงสัย ก็จะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ครูออกแบบการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่น นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังสามารถเปิดให้เอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญด้านระบบการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเครื่องมือและเทคนิคใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็กมากขึ้น

3. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสอนแบบใหม่ วิธีการหนึ่งคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังการระบาดของโควิดสิ้นสุดลง ทั้งนี้ควรเริ่มต้นโดยการจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้แผนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์การระบาด เช่น ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้หน่วยละ 2 สัปดาห์ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาการประเมินสถานการณ์การระบาด ทั้งนี้ หากครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยให้ร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบทั้งหมดหรือ

ทั้งปี ก็จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้น และได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต โดยในทางปฏิบัติ การจัดหน่วยการเรียนรู้สามารถจัดตามเนื้อหาหรือตามประเด็นที่น่าสนใจ และยังสามารถบูรณาการข้ามวิชาหรือในวิชาเดียวกัน หลังจากนั้นครูควรกำหนดคำถามสำคัญของแต่ละหน่วย และวางแผนการติดตามการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดด้านความรู้ ทักษะและเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก และสื่อสารกับพ่อแม่ให้ทราบถึงบทบาทที่จะเปลี่ยนไป

4. ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะ เมื่อนักเรียนไปสถานศึกษาตามปกติไม่ได้ ครูกับนักเรียนก็จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันลดลง ทำให้ครูไม่สามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้เต็มที่ อาจทำให้ไม่สามารถรู้ปัญหาของนักเรียนได้ทันเวลา โดยเฉพาะความรู้ด้านภาษาและการคำนวณ ซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ระยะยาว การประเมินเพื่อพัฒนาจึงไม่สามารถลดหรือละทิ้งไปได้ทั้งการประเมินเพื่อการพัฒนาของเด็ก เพื่อให้ครูทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยจะสามารถให้ผลสะท้อนกลับกับเด็กและปรับแผนการเรียนรู้ได้ตรงตามสถานการณ์และการประเมินซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ของเด็ก โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กย้อนคิดถึงกระบวนการเรียนของตนเอง กระบวนการนี้จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น รวมถึงเมื่อเด็กเข้าใจตนเองก็จะเป็นโอกาสที่จะวางแผนการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับผู้ปกครองและครูได้ ซึ่งการประเมินเพื่อพัฒนาจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คือ (1) มีการเสริมศักยภาพครูในการใช้และออกแบบเครื่องมือประเมิน (2) มีการให้เอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินเข้ามาร่วมพัฒนาเครื่องมือการประเมินใหม่ๆ และ (3) มีการเปิดเวที (platform) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เชี่ยวชาญ

5. การประเมินเพื่อรับผิตรีบชอบ สำหรับการประเมินเพื่อรับผิตรีบชอบยังคงควรไว้ แต่ควรให้น้ำหนักการประเมินโอกาสทางการเรียนของเด็ก มากกว่าการวัดความรู้ด้วยคะแนน สอบ สถานการณ์ในปัจจุบันทำให้ต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ดังนั้นคุณภาพการศึกษาที่เด็กจะได้รับในแต่ละพื้นที่จะไม่เหมือนกัน จึงไม่สามารถใช้คะแนนวัดความรู้หรือทักษะแบบเดียวกันเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบได้ มิฉะนั้นก็อาจส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรปรับเกณฑ์ข้อสอบวัดความรู้ มาสู่การให้น้ำหนักกับตัวชี้วัดที่ไม่ใช่ด้านวิชาการมากขึ้น เช่น อัตราการเข้าเรียนหรืออัตราการออก

กลางคัน เป็นต้น โดยการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเหล่านี้ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อลดภาระครู เช่น ใช้ระบบ Google Classroom บันทึกการใช้งาน ซึ่งจะช่วยให้เขตพื้นที่สามารถติดตามและให้การสนับสนุนสถานศึกษาได้ตรงกับความต้องการมากขึ้นด้วย

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐานเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจวัตร การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ประกอบกับอาศัยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถการใช้ชีวิต การทำงาน ดำรงชีพอยู่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในสังคมโลกปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2555). ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21: เส้นชัยที่การศึกษาไทยยังไม่ไปถึง. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 40(1). 261-267.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2561). *การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นฐาน*. *วารสารครุศาสตร์*. 40(1). 171-184.
- พลศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส. (2564). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 6(3). 825-840.
- วิจารณ์พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- National Education Association (NEA). (2010). *Preparing 21st century students for a global society: An educator's guide to the "four Cs."* .
<http://www.nea.org/assets/docs/A-Guideto-Four-Cs.pdf>

National Leadership Council for Liberal Education and America's Promise.

(2007). *College learning for the new global century*.

http://www4.uwm.edu/acad_aff/assessment/intranet/Documents/GERRequirements/leap_execsummary.pdf

Partnership for 21st Century Skills-P21. (2007). *Framework for 21st Century Learning*. <http://www.p21.org>.